

người **MANG**

ở Việt Nam

The Mang
in Vietnam

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN

người
MẢNH
Ở VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN
VIETNAM NEWS AGENCY PUBLISHING HOUSE
HÀ NỘI - 2015

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Dân tộc Mảng là một bộ phận của cư dân Môn - Khmer, thuộc hệ ngôn ngữ Nam Á, họ có mặt rất sớm ở khu vực miền núi phía Bắc nước ta và được coi là một trong những cư dân bản địa. Văn hóa của người Mảng cho đến ngày nay đã tiếp xúc và giao thoa với rất nhiều dân tộc khác, mà đặc biệt là người Thái nhưng họ vẫn bảo lưu được nhiều yếu tố Môn - Khmer cổ. Cũng như nhiều dân tộc ở Tây Bắc, Mảng là tộc người sinh sống bằng canh tác nương rẫy “ăn nương”. Trước đây, họ sống du canh du cư nên còn có tên gọi là “Xá lá vàng”. Hiện nay, người Mảng đã bắt đầu khai thác nguồn nước, canh tác ruộng bậc thang, song điều đó vẫn chưa làm thay đổi đáng kể đến đời sống kinh tế xã hội của họ. Và chính phương thức nương rẫy đã quy định đời sống vật chất, xã hội, và tinh thần của đồng bào. Người Mảng đã và đang bảo lưu một số tín ngưỡng mang tính chất sơ khai như tục trồng cây tình cho lúa (trồng gừng, sả trên nương), tục thờ hồn lúa, mẹ lúa... Đặc biệt, trong nghi lễ vòng đời, người Mảng vẫn còn lưu giữ tương đối nguyên vẹn các nghi lễ như lễ đặt tên, lễ trưởng thành (không còn tục xăm cằm), lễ gọi hồn chữa bệnh, nghi lễ hôn nhân và nghi lễ tang ma...

Tiếp theo những cuốn sách ảnh nằm trong bộ sách về 54 dân tộc Việt Nam đã xuất bản, Nhà xuất bản Thông tấn tiếp tục giới thiệu với bạn đọc cuốn sách ảnh “**Người Mảng ở Việt Nam**”. Mong rằng, những thông tin trong cuốn sách sẽ phác họa phần nào diện mạo đời sống văn hóa tín ngưỡng mang tính cổ xưa của người Mảng còn được bảo lưu cho đến ngày nay. Những nét văn hóa mang tính bản sắc này đã tự mang trong mình khát vọng vươn tới cái chân thiện mỹ và làm nên nhân cách của mỗi con người, của mỗi tộc người, cũng như mỗi cộng đồng quốc gia dân tộc Việt Nam.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc trong và ngoài nước.

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN

Foreword

The Mông form a community of the Mon-Khmer group in the Austroasiatic language family. They appeared in the Northern part of Viet Nam since long time ago and are considered one of the indigenous groups. Though experiencing a long-term process of cultural exchange and acculturation with many other ethnic groups, especially the Thái, the Mông have still preserved many ancient Mon-Khmer elements. Like many other ethnic groups in the Northwest, the Mông live on milpa cultivation. Previously, they adopted a nomadic lifestyle, hence they were called “Xá lá vàng” (Yellow-leaf Xá). Nowadays, the Mông have known how to make use of water sources in growing wet-rice in terraced fields. However, this way of living has not significantly changed their socio-economic life. It is the milpa cultivation that defines their socio-material and spiritual life. The Mông have been maintaining some primitive beliefs, such as planting the love trees for rice (growing ginger and citronella in the milpa), worshiping the rice soul and the Rice Mother, etc. In particular, the Mông still maintain many life-circle rituals, for example name-giving ceremony, initiation ceremony (without the chin-tattooing practice), curing seance, wedding and funeral ceremonies.

As a continuation to the series of published pictorial books about the community of 54 ethnic groups in Viet Nam, the VNA Publishing House would like to introduce the book “**The Mông in Viet Nam**” to readers. We hope that the book would give you some insights in culture and religious life still preserved by the Mông so far. These cultural identities themselves contain the desire for the True, the Good and the Beautiful as well as forge the personality of each and every man, ethnic group and community in Việt Nam.

VIETNAM NEWS AGENCY PUBLISHING HOUSE

NGUỒN GỐC LỊCH SỬ & PHÂN BỐ DÂN CƯ

Origin, history and population
distribution

NGUỒN GỐC LỊCH SỬ & PHÂN BỐ DÂN CƯ

Dân tộc Mảng là một bộ phận của cư dân Môn - Khmer, thuộc hệ ngôn ngữ Nam Á. Theo truyền thuyết và cứ liệu lịch sử, các nhà dân tộc học Việt Nam đã xác định, người Mảng là một trong những tộc người định cư sớm nhất tại khu vực miền núi phía Bắc Việt Nam, thậm chí họ còn định cư sớm hơn cả người Khơ Mú và người Thái. Do vậy, người Mảng được coi là tộc người bản địa.

Người Mảng tự gọi mình là Hạ Mảng hay Hạ Mãng có thể tạm dịch là người đi lang thang. Người Thái gọi họ là Mảng Ư (Mãng Ư) hay Xá Mảng Niếng O (tộc người có cái bấu ở cổ), người Hà Nhì gọi là Xá bà O (tộc người nhút nhát), người Lào gọi là Xả O, người Mông gọi là Xá Mãng (Xá Mảng). Theo các nhà ngôn ngữ học, tiếng nói của dân tộc Mảng mang những đặc trưng cơ bản nhất của ngôn ngữ Môn- Khmer và là đại diện cho những cư dân sử dụng loại ngôn ngữ cổ xưa nhất ở Đông Nam Á. Cũng như rất nhiều các dân tộc ít người ở miền núi phía Bắc nước ta, người Mảng không có văn tự riêng, cũng không thấy có tài liệu nào ghi lại chữ viết của người Mảng.

Dân tộc Mảng là một trong 10 dân tộc có dân số dưới 5.000 người ở Việt Nam. Ngoài Việt Nam, dân tộc Mảng còn định cư dọc theo biên giới giữa Việt Nam, Trung Quốc và Lào. Theo các nguồn tài liệu điều tra dân số, vào năm 1969 người Mảng có 1.398 nhân

Origin, history and population distribution

The Mông compose a part of the Mon-Khmer ethnic group in the Austroasiatic language family. Based on legends and historical evidences, Vietnamese ethnologists already concluded that the Mông are one of the ethnic groups that early settled in the mountainous areas of North Viet Nam, even earlier than the Khơ Mú and Thái. Thus, the Mông are considered as an indigenous group living in the Northwest of Viet Nam.

The Mông call themselves Hạ Mông or Hạ Mãng, meaning “wanderers”. The Thái name them Mông Ứ (Mãng Ứ) or Xá Mông Niềng O (people with a hump on the neck), the Hà Nhì call them Xá bả O (shy people), the Lào call Xả O, the Mông call Xá Mãng (Xá Mông). According to linguists, the spoken language of the Mông bears the most fundamental features of the Mon- Khmer language and is representative of the most ancient language in Southeast Asia. Like many ethnic minorities living in mountainous areas of North Viet Nam, the Mông do not have their own scripts. So far, no document containing the Mông scripts has been found.

The Mông is one of the ten ethnic groups having a population of no more than 5,000 people in Viet Nam. Apart Viet Nam, the Mông also dwell along the borderlines between

khẩu. Họ sống tập trung theo từng bản thuộc huyện Mường Lay, Sìn Hồ và Mường Tè của tỉnh Lai Châu. Đến cuộc điều tra dân số trên quy mô toàn quốc vào năm 1979 thì người Mảng có số dân là 2.434 người, đến năm 1999 người Mảng có 3.133 người. Theo số liệu tổng điều tra dân số tháng 4 năm 2009, người Mảng có 3.700 người, sinh sống tập trung tại 20 bản thuộc 8 xã của huyện Sìn Hồ, Mường Tè và Mường Lay, tỉnh Lai Châu.

Theo truyền thuyết còn lưu truyền đến ngày nay, người Mảng sinh sống chủ yếu ven hai dòng sông lớn của vùng Tây Bắc Việt Nam - đó là sông Nậm Té (Sông Đà), Nậm Na và địa danh Muăng Buăng (hiện nay là xã Nậm Ban, huyện Sìn Hồ, tỉnh Lai Châu) được coi nơi phát tích của tộc người. Trải qua nhiều cuộc tranh giành đất đai từ thời phong kiến nhưng tộc người Mảng vẫn tập trung cư trú dọc theo lưu vực của hai dòng sông này, có những bản sinh sống trên rẻo cao, có những bản lại ở lưng chừng núi. Ngoài ra người Mảng còn sống rải rác ở vùng Mường Tè, Mường Lay, tỉnh Lai Châu. Căn cứ vào địa vực cư trú mà những người sống trên rẻo cao tự gọi mình là Mảng Gứng còn những người ở vùng thấp hơn gọi mình là Mảng Lẹ.

Viet Nam and China and Laos. According to the population censuses, in 1969 the Mông had a population of 1,398 people concentrating in various hamlets in the districts of Mường Lay, Sin Hồ and Mường Tè of Lai Châu Province. In the 1979 nationwide census, the Mông's population reached 2,434 people, then 3,133 in 1999. The data of the population census conducted in April 2009 showed that the Mông had 3,700 people concentrating in 20 hamlets in eight communes of the districts of Sin Hồ, Mường Tè and Mường Lay, Lai Châu Province.

According to some legends handed down, the Mông mainly live along the two big rivers in northwestern Viet Nam - the Nậm Té (Black River) and the Nậm Na; the place called Muống Buống (nowadays Nậm Ban Commune, Sin Hồ District, Lai Châu Province) is considered their cradle. Despite many struggles for land during the feudal time, the Mông still settle along these two rivers, concentrating in hamlets located on high mountains or half-way up the mountains. Besides, the Mông also scatter in Mường Tè, Mường Lay. On the basis of their living environment, the dwellers on high mountains call themselves Mông Gúmg while their fellows living in lower terrains are called Mông Lẹ.

Người Măng sinh sống chủ yếu ở vùng núi quanh năm mây phủ
The Măng mainly live in cloudy areas

MỤC LỤC

Content

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

FOREWORD

6

NGUỒN GỐC LỊCH SỬ & PHÂN BỐ DÂN CƯ

ORIGIN, HISTORY
AND POPULATION DISTRIBUTION

10

BẢN LÀNG - NHÀ Ở

HAMLET & HOUSING

22

TRANG PHỤC

COSTUMES

42

NGUỒN SỐNG

MEANS OF SUBSISTENCE

66

TÍN NGƯỠNG, LỄ HỘI VÀ PHONG TỤC TẬP QUÁN

BELIEF AND FESTIVALS

110